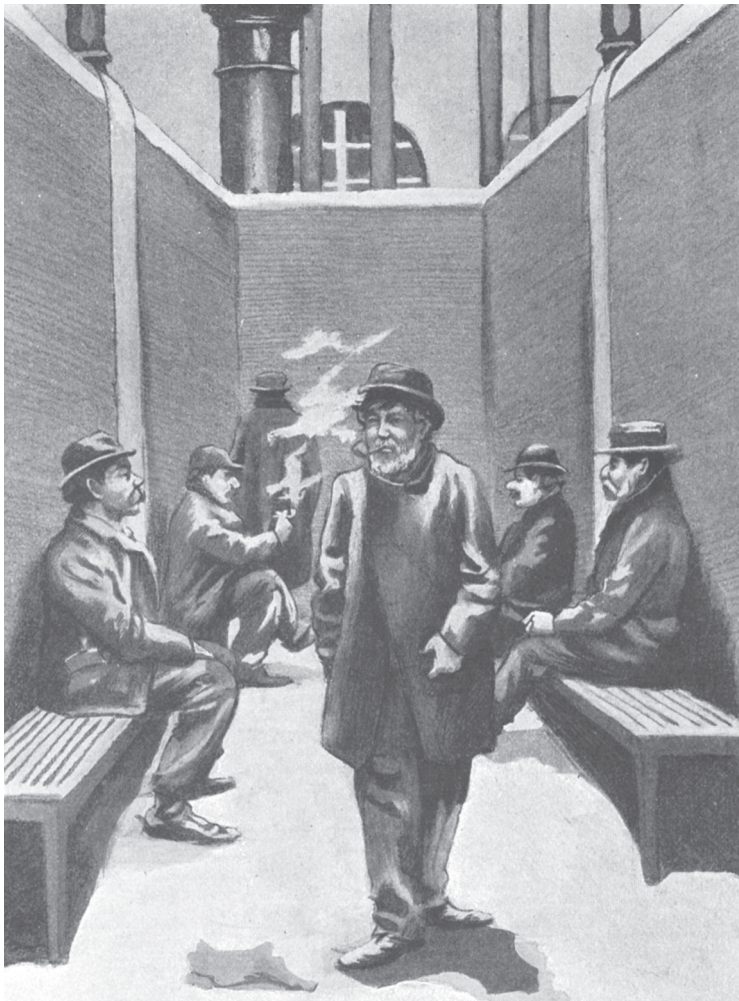

Matti Laine

KRIMINOLOGIA JA RANKAISUN SOSIOLOGIA

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus
Acta Poenologica 1/2014

TIETOSANOMA

**KRIMINOLOGIA JA
RANKAISUN SOSIOLOGIA**

ACTA POENOLOGICA 1/2014

Matti Laine

**KRIMINOLOGIA
JA RANKAISUN
SOSIOLOGIA**

TIETOSANOMA

Eijalle, Nooralle, Sinille ja ”Korppi Kenkkuselle”

© Matti Laine ja Tietosanoma 2015

2., uudistetun laitoksen 2. painos

ISBN 978-951-885-377-3

ISSN 1795-0708

KL 30.16/33.58

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus

Acta Poenologica 1/2014

Tietosanoma / Art House Oy

Bulevardi 19 C

00120 Helsinki

info@tietosanoma.fi

www.tietosanoma.fi

Kansi: Riikka Kuntsi

Kannen muokkaus: Sisko Honkala

Kannen kuva: F. Seguin: ”Veteraaneja” yhteiskävelypihalla Dépot’n poliisivankilassa.

(Bonneron, Geo. 1897: *Les Prisons de Paris*)

Taitto: Sisko Honkala ja Alekski Lydman

Painettu EU:ssa.

SISÄLLYS

LUKIJALLE	9
SAATESANAT TOISEEN LAITOKSEEN	11
1 MIKSI KRIMINOLOGIA?	15
2 MITÄ ON POIKKEAVUUS?	19
Luonnollinen poikkeavuus?	20
Poikkeavuus–normaalius	21
Normin kontrollointi	22
Poikkeavuuden suhteellisuus	23
Poikkeavuus ja kulttuurinen vaihtelu	28
Mielisairaus ja poikkeavuus	30
3 MITÄ ON RIKOLLISUUS?	33
Olemmeko kaikki rikollisia?	40
Onko rikollisuus välttämätöntä ja normaalia?	42
Piilo- ja ilmirikollisuus	47
Rikoksen vakavuuden määrittäminen	49
Rikos ja yhteiskunnan muutos	51

4	KRIMINOLOGIAN SYNTY JA KEHITYS	54
	Ennen kriminologiaa 1: antiikin ja valistuksen filosofia	55
	Ennen kriminologiaa 2: psykiatrit ja ”moraalinen hulluus”	56
	Ennen kriminologiaa 3: rikostilastot ja ”rikolliset luokat”	58
	Ennen kriminologiaa 4: frenologia	59
	Kriminologian varhaiset positivistit	62
	Varhaiset psykologiset teorit	70
	Chicagon koulukunta ja sosiologia	72
	Kriminologia ja yleistieteet	74
5	KORRELAATIOT JA SYYSELITYKSET	78
	Rikollisuuden selittämisen eri tasot	78
	Korrelaation ja syyn ero	81
	Biologinen, psykologinen vai sosiaalinen?	84
	Geenit vai ympäristö?	87
	Korreloivia psyykkisiä tekijöitä	94
	Makro- vai mikrotason tekijät?	104
6	KLASSISET JA UUDET SELITYSTEORIAT	109
	Anomia ja eri aikakausien puukkojunkkarit	109
	Sosiaalisesta kontrollista elämänselitykseen	118
	Leimaamisesta ”uudelleenintegroivaan häpeään”	127
	Rikollisuus eriytyvänä ja sosiaalisena oppimisena	132
	Alakulttuuri ja rikolliset jengit	139
	Rikollisuuden kolme ehtoa ja arkirutiinit	155
	Kriittinen, realistinen, feministinen ja postmoderni kriminologia	161
	Rikos viettelevänä ja subjektiivisena kokemuksena	175
	Biososiaalinen paradigma ja evoluutioon liittyvät teorit	178
	Mikä teoria on oikeassa?	186
7	RIKOSTILASTOT	189
	Rikostilastojen lähteet	190
	Tilastojen tulkinta	195

8	RIKOLLISUUS SUOMESSA JA MUUALLA	199
	Rikollisuuden yleinen kehitys ja taso	199
	Puukkojunkkarien maa?	202
	Naiset rikoksentehtäjinä	208
9	RIKOLLISUUTEEN VAIKUTTAMINEN	210
	Kriminaalipolitiikan keinot	211
	Rikosten tilannetorjunta	216
10	RANKAISUN OIKEUTUS: FILOSOFISIA KYSYMYKSIÄ	220
	Hyöty vai sovitus?	223
	Hyödyn klassikot: Cesare Beccaria ja Jeremy Bentham	229
	Sovituksen ja hyödyn kompromissi: John Rawls ja reilu peli	238
	Moraalitunteiden empiriaa: Adam Smith ja David Hume	243
11	RANKAISUN ALKUPERÄ	246
	Edward Westermarck ja kostava paheksuminen	247
	”Kosto on suloinen!”	251
	Itsekosto ja sosiaalinen kontrolli	258
12	RANKAISU SOSIOLOGISESSA AJATTELUSSA	261
	Émile Durkheim ja sosiaalinen kiinteys	265
	Tuotantotapa, luokka ja rankaisun muutos	269
	Michel Foucault ja kurinpidon laboratorio	272
	Norbert Elias ja tapojen sivistyminen	276
13	RANKAISUN HYÖDYLLISET TEHTÄVÄT	281
	Yleispreventio	281
	Rikollisten kuntouttaminen	286
	Inkapsitaatio ja sen hinta	305

14	RANKAISU KUOLEMALLA	315
	Historiallista taustaa	315
	Miksi Amerikka on erilainen?	321
	Kuolemanrangaistus ja kriminaalipolitiikka	325
15	MODERNIA RANKAISUA: VANKILA	330
	Vankilat ennen vankilaa	332
	Sellivankila – ratkaisu ongelmiin?	337
	Progressiota ja luokittelua	348
	Vankilan perusluonne	357
	Hankala vankiyhteisö	363
	Miksi vankien määrä vaihtelee?	375
16	RANKAISUN MUUTOS JA TULEVAISUUS	383
	Muutoksen vaiheet	383
	Koulukunnat ja heiluriliike	387
	Syndroomat vai vapaa tahto?	394
	Yhdyskuntaseuraamukset vaihtoehtona?	397
	Restoratiivinen oikeusajattelu	403
	Kohti uutta penologiaa ja teknovankilaa?	407
	Kontrollin kulttuuri	411
	LÄHTEET	418
	HENKILÖHAKEMISTO	452
	ASIAHAKEMISTO	458

LUKIJALLE

Motto:

Usko niitä, jotka etsivät totuutta, mutta epäile niitä, jotka ovat sen jo löytäneet.
(André Gidé)

Teokseni *Johdatus kriminologiaan ja poikkeavuuden sosiologiaan* ilmestyi vuonna 1991. Paljon on Mustijoessa vettä virrannut sen jälkeen ja paljon on kriminologisessa keskustelussa tapahtunut. Ehkä erityisen paljon on tapahtunut rankaisemiseen liittyvässä tieteellisessä tutkimuksessa ja pohdinnassa. Tarkoitukseni oli vuosituhannen vaihduttua kirjoittaa teos, joka keskittyisi enemmän juuri rankaisemiseen ja siihen liittyvään sosiologiseen analyysiin. Kun kuitenkin ilmeni tarvetta laatia uudistettu laitos edellä mainitusta teoksesta, päätin yhdistää nämä projektit, mikä lienee onnistunut ratkaisu. Nyt käsillä oleva tietoteos pohjautuu monelta osin tuohon kirjaan, mutta toisaalta se on kokonaan uusi kirja. Uutta materiaalia kirjassa on vähintään puolet, ja erityisesti siinä on enemmän aineistoa, joka liittyy rangaistusjärjestelmiin. Siksi teoksella on uusi nimi.

Tarkkaavainen lukija huomaa, että kirjat eroavat muutenkin toisistaan. Uusi teos on vähemmän sosiologinen kuin sen edeltäjä. Nyt esitellään selkeästi myös uusinta biososiaalista tutkimusta ja yksilöpsykologisia taustatekijöitä. Pyrkimyksenäni on monitieteellisyys, vaikka silloin on joillakin tieteenaloilla vaarana harrastelijamaisuus. Sosiologia ei ole silti tarpeeton, ja erityisen tarpeellinen se on, kun tarkastellaan rankaisemista. Sehän on kiistatta sosiaalinen instituutio, yhteiskunnallinen laitos.

Tekstin osat voivat tuntua tutuilta niille, jotka ovat aktiivisesti seuranneet *Uusi Kriminaalihuolto-* ja *Haaste-*lehtiä sekä muita alan julkaisuja. Onhan niin, että samasta asiasta ei voi kovin kirjoittaa sisällöllisesti monella tapaa,

vaikka tyyllisiä eroja olisikin. Todennäköisesti myös tekstiosien kirjoittamisen eriaikaisuus näkyy. Teoksen loppuun saattaminen viivästyi vuosilla alkuperäisestä suunnitelmasta monien henkilökohtaisten syiden vuoksi. Se voi olla myös hyvä asia, koska nyt siinä on voitu hyödyntää paljonkin 2000-luvulla ilmestynyttä lähdeaineistoa.

Kirja ei ole objektiivinen kuvaus kaikista teorioista, malleista ja mielipiteistä. Omat mieltymykseni näkyvät ja kuuluvat. Joitain teorioita esitellään lähinnä vain kriittisessä sävyssä, joistain ollaan selkeästi innostuneita, ja niihin liittyvää kritiikkiä on vähän. Jotkin keskustelunaiheet sivuutetaan lähinnä maininnalla. Pyrkimys täydelliseen objektiivisuuteen ja oppikirjaisuuteen olisi mielestäni kuitenkin enemmän haitaksi kuin hyödyksi tekstin elävyyttä ajatellen. Tällaisessa teoksessa tulee olla mahdollisuus voimakkaankin kritiikin esiin tuomiseen, poleemisuuteen ja pohdiskeluun. Tähän liittyvää ongelmaa olen sitten yrittänyt korvata mainitsemalla suuren määrän lähdekirjallisuutta. Se on tietoinen valinta. Lähteet ohjaavat lukijaa tiedon lähtöpaikkaan.

Monet tahot ovat kiitoksen ansaitsevalla tavalla edistäneet tämän joskus vaivalloisenkin projektin toteutumista. Olen saanut apurahan Haavikkosäätiöltä ja Suomen Tietokirjailijat ry:ltä. Ilman työyhteisöni, Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen, keskustelemaa ilmapiiriä monet asiat puuttuisivat tästä teoksesta. Erityinen ansio kuuluu työhuoneeni vieressä toimivalle maan parhaalle alan tietopalveluyksikölle, Kriminologiselle kirjastolle ja sen henkilökunnalle. Ilman sitä tätä kirjaa ei olisi olemassa. Suurin osa lähteistä löytyy sen kirjallisuus- ja aikakauslehtihyllyistä. Heikki Sarmajan kanssa käydyt keskustelut ovat opastaneet uusille poluille, vaikka vain pienen osan olen niistä tähän teokseen pystynyt sulattamaan. Oma perhe on tukenut minua kaikissa vaiheissa.

Niiden joukossa, joille tämä kirja ja edellinenkin on omistettu, on Korppi Kenkkunen. On kysytty, kuka hän on. K.K. on eläinhahmo eräästä pienestä kirjasta, jota luin lapsilleni iltasatuna. K.K. on sinänsä ihan sympaattinen korppi mutta tekee rötöksiä ja vääryksiä muita eläimiä kohtaan ja joutuu kärsimään. Ilman korppikenkkusia tässä kirjassa esitetyt tieteelliset pohdinnat olisivat turhia.

Tikkurilassa, kesällä 2007

Matti Laine

SAATESANAT TOISEEN LAITOKSEEN

Tämän teoksen ensimmäinen laitos ilmestyi kesällä 2007. Sitä kirjoittaesani pyrin siihen, että teksti kestäisi aikaa eikä vanhenisi kovin nopeasti. Näyttää siltä, että onnistuin tässä tavoitteessa. Kriminologian ja rankaisun sosiologian nykyäänkin keskeisimmät tutkimus- ja keskusteluaiheet ovat teoksessa jo esillä. Muun muassa tämän vuoksi teos on ollut ilmestymisestään saakka pysyvästi oppi- ja kurssikirjana useissa yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja muissa oppilaitoksissa. Suomenkieliselle kriminologian yleisesitykselle on siis edelleen tarvetta.

Kuten muissakin tieteissä, myös kriminologiassa historiatietoisuus on tärkeää. Tieteessä ei voi keskittyä vain kaikkein uusimpaan ja ”ainoaan oikeaan” lähestymistapaan tai teoriaan, vaan tieteen historian tärkeimmät kehitysvaiheet, myös harhapolut ja väärätkin teoriat, on tunnettava. Historiatietoisuus tuo myös perspektiiviä: sen avulla huomaa, että vain nykyaikaan liittyviksi olettamamme asiat ovatkin olleet tieteen esityslistalla jo kauan sitten. Kriminologian historian käsittelyä on jonkin verran lisätty tähän toiseen laitokseen. Esimerkiksi Enrico Ferrin ajatuksia rikollisuuden syistä ja vapaasta tahdosta käsitellään aiempaa laajemmin.

Kriminologiaan on muutaman viime vuoden aikana ilmestynyt uusi lähestymistapa: biososiaalinen paradigma. On arvioitu, että se olisi jopa syrjäyttämässä lähes 100 vuotta ”vallassa” olleen sosiologisen ympäristöparadigman. Vielä ei tiedetä, tapahtuuko näin. Uutta biososiaalista lähestymistapaa ennakoitiin vahvasti jo tämän teoksen ensimmäisessä laitoksessa, jossa huomioitiin geeneihin, biologiaan ja ihmisen evoluutioon liittyviä seikkoja melko laajasti niin rikollisuuden syiden kuin myös rankaisun alkuperän tarkastelun yhteydessä. Biososiaaliseen paradigmaan liittyvää

tutkimusta ja pohdintaa on nyt lisätty ja päivitetty erityisesti lukuihin 5 ja 6. Uusi paradigma aktualisoi myös kysymyksen mikro- ja makrotason selittämisen eroista ja yhteyksistä, jota sitäkin pyritään esittelemään (luvun 6 uusi alaluku Mikro- vai makrotason tekijät?).

Viimeisten 10–20 vuoden aikana rikollisten kuntouttamiseen liittyvä tieteellis-praktinen keskustelu on ollut varsin vilkasta. Kanadasta lähtöisin oleva RNR-periaate (*risk-need-responsivity*, RNR, 'riski-tarve-vastaavuus') saavutti aikanaan vahvan aseman, ja sitä on esitelty ja sovellettu myös Suomessa. Viime vuosina RNR-periaatteen dogmaattista käyttöä kohtaan on suunnattu yhä enemmän kritiikkiä erityisesti Britanniassa. Sen on katsottu keskittyvän aivan liikaa rikoksenteikijän negatiivisiin riskitekijöihin eikä hyödyntävän lainkaan hänen vahvuuksiaan ja tarpeitaan. RNR-periaatteen kritiikin lisäksi on syntynyt laaja rikollisuudesta irrottautumiseen, desistansiin (*desistance*) liittyvä tutkimussuuntaus. Kriitikot ovatkin tarjonneet rikollisten kuntouttamiseen RNR-periaatteen oheen tai tilalle hyvän elämisen mallia (*good lives model*, GLM), jossa positiiviset elementit ovat voimallisesti esillä. Hyvän elämisen mallissa ei ole kysymys mistään uudesta kuntoutusmenetelmästä, vaan uudesta lähestymistavasta, jonka kautta rikoksenteikijän ongelmia ja paluuta rikoksettomaan elämäntapaan tarkastellaan. Kuntoutusmuotoina voidaan soveltaa monia vanhojakin tapoja. Tätä uusinta rikollisten kuntouttamiseen liittyvää keskustelua ja uutta positiivisen kriminologian näkökulmaa esitellään luvussa 13.

Ensimmäisen laitoksen kirjoitusaikaan Yhdysvaltojen vankimäärät näyttivät pysyvän edelleen hyvin suurina, jopa mahdollisesti edelleen kasvavan (lähestyen 2,5:tä miljoonaa). Tässä vaikuttaa tapahtuneen käänne noin vuoden 2010 tienoilla. Nykyään Yhdysvalloissa on ainakin vahvoja pyrkimyksiä purkaa ylisuureksi kasvanut vankilajärjestelmä, lakkauttaa vankiloita ja suunnata resursseja muualle (*justice reinvestment*). Lopputulosta ei vielä tiedetä. Yhdysvaltojen ja myös muiden maiden vankimäärien pienentämisen problematiikan käsittelyä jatketaan ja syvennetään tässä laitoksessa.

Jo kriminologian ”esi-isät” Cesare Beccaria, Cesare Lombroso ja Enrico Ferri pohtivat hyvin laajasti vapaan tahdon käsitettä ja sen merkitystä niin rikollisuuden selittämisen kuin rikosoikeudenkin suhteen. Uusin käyttäytymisgeneettinen ja neurologinen tutkimus aktualisoi tämänkin keskustelun väistämättä. Jos henkilöllä on hyvin erilaisella tavalla toimivat aivot kuin meillä muilla keskimäärin, onko hänen vastuullisuutensa, syyntakeisuutensa samanlainen kuin meillä muilla? Perinteisen syyntakeisuuden (terve ihminen) ja syyntakeettomuuden (mielisairas ihminen) välissä näyttäisi olevan jotain, joka ei ehkä taivu yli 100 vuotta sitten kehitelyihin rikosoikeuden

opinkappaleisiin. Samaan aikaan oikeussaleihin pyritään tuomaan mitä erilaisimpia syndroomia, oireyhtymiä, joilla pyritään vapauttamaan syytetty vastuusta teoistaan. Vaikka tämän kaltaisia rikosoikeuden suuria kysymyksiä muun muassa vapaasta tahdosta ei voida yhdessä kirjassa ratkaista, niitä kuitenkin pohditaan myös tässä laitoksessa (esimerkiksi luvun 6 uudessa alaluvussa Syndroomat vai vapaa tahto?).

Myös kysymys vankilan perusluonteesta on aina ajankohtainen, joten sen käsittelyä luvussa 15 on laajennettu. Esille on nostettu myös Donald R. Cresseyn nykyäänkin tuoreelta tuntuvaa vankilan organisaatiososiologista näkökulmaa vankilan tutkimukseen sekä hänen esittelemänsä jaottelu valvonta- ja hoitosuuntautuneeseen vankilaan.

Edellä mainittujen muutosten ja laajennusten lisäksi teokseen on päivitetty tilastolukuja ja muita ajankohtaisia tietoja sekä tarkistettu teksti kauttaaltaan. Myös uutta tutkimustietoa ja lähdekirjallisuutta on lisätty.

Kiitokset uuden laitoksen aikaansaamisen tukemisesta kuuluvat samoille tahoille, jotka mainitaan jo ensimmäisen laitoksen kiitoksissa. Erikseen haluan vielä kiittää esimieheni, johtaja Hannu Kiehelän tukevasta ja kannustavasta otteesta ja toiminnasta kirjan toisen laitoksen kirjoittamisen aikana. Erityinen kiitos kuuluu myös kustannustoimittaja Tiia Vanhalalle, jonka perusteellisen työn ansioista teos on monia kömmähdyksiä vailla ja kieli-asultaan parempi.

Tiede ei vielä tiedä kaikkea, ja joskus taide, kaunokirjallisuus ja esimerkiksi laulurunous tiivistävätkin ilmiöistä jotain hyvin oleellista. Suomalaisessa perinteessä mukana ovat tietenkin väkivalta ja puukko:

Jollei mies osaa muuta, niin se puukottaa.

Puukottaa, ei osaa muutakaan.

(Erkki Mäkinen: ”Liehuva liekinvarsi”, 1977)

Ilmari, Ilmari raskas on taivas,

raskas on matkasi pullosta pulloon,

raskas on Ilmarin kourassa puukko,

raskaat Ilmarin vankilavuodet.

(Aulikki Oksanen: ”Balladi Ilmarista”, 1969)

Mäntsälässä, kesällä 2014

Matti Laine

Amerikkalaisilta kriminologeilta kuulee usein kaskun, jonka mukaan rikollisuus ei kannata, mutta kriminologialla elää suhteellisen hyvin. On suuria apurahoja sekä tutkijan ja opettajan virkoja. Onko tieteenalalla, joka tutkii rikollista käyttäytymistä, mitään muuta merkitystä? Kansalaisen näkökulmasta työ saattaa joskus näyttää turhanaikaiselta. Tuntuu siltä, ettei kriminologia ole pystynyt millään tavalla vaikuttamaan rikollisuuteen.

Sama ongelma vaivaa kuitenkin useita tieteenaloja. Lääketiede ei ole hävittänyt sairauksia – päinvastoin se keksii niitä kaiken aikaa lisää. Sosiaalipolitiikka tieteenä tuntuu avuttomalta sosiaalisten ongelmien edessä. Psykiatriasta huolimatta ihmiset sairastuvat mielen sairauksiin. Tieteen arvo ei määrity vain sen mukaan, miten sen välitön käytännöllinen hyöty voidaan määrällisesti mitata. Fysiikka selittää hienosti planeettojen liikkeet, mutta vaikeaa meidän on niihin vaikuttaa.

Yksi tapa tarkastella kysymystä on kuvitella tilanne, jossa kriminologiaa ei olisi. Itse asiassa sitä ei edes tarvitse kuvitella, sillä meillä on lähihistoriassa tästä jonkinlainen esimerkki. Entisessä Neuvostoliitossa ja sen satelliittimaissa ei ollut tieteellis-kriittisen kriminologisen tutkimuksen perinnettä. Rikollisuuteen liittyvät ilmiöt julistettiin salaisiksi joskus 1920- ja 1930-lukujen vaihteessa. Esimerkiksi tietoja henkirikosten tai vankien määristä ei ollut saatavissa. Marxilaiseen teoriaan katsottiin kuuluvan ajatus, jonka mukaan rikollisuus häviää nopeasti sosialismin oloissa, kun siihen liittyvät yhteiskunnallistaloudelliset syyt katoavat.¹

Vuosikymmenten ajan neuvostoyhteiskunnasta käytännössä puuttui julkinen, tieteellinen ja kriittinen tutkimus ja keskustelu rikoksesta ja rangaistuksesta. Länsimaisten teorioiden ja näkemysten tuntemus heikkeni, ja tilastot olivat salaisia. Kun sitten Neuvostoliitto hajosi ja esimerkiksi Venäjän

---

1 Olikin suuri ihmetys, kun vankiloihin tuli uudessa järjestelmässä samanlaista väkeä kuin ennenkin. Ehkä asiat pantiin piiloon juuri tämän vuoksi.

järjestelmää pyrittiin modernisoimaan ja länsimaistamaan, tradition katkoksen vuoksi tehtävä ei ollut aina helppo. Kuva rikollisuudesta saattoi muodostua sensaatiolehdistön tai television raakojen väkivaltadokumenttien kautta.

Sama ongelma voi näkyä yleisemminkin eri maiden kriminaalipolitiikassa. Vaarana on yksinkertainen populismi, jossa faktoista välittämättä uskotaan yksinkertaisiin ja helppoihin ratkaisuihin. Aikanaan myös kriminaalipolitiikassa vaikuttanut tasavallan presidentti Tarja Halonen on todennut professori Inkeri Anttilan (2001) juhlakirjaan kirjoittamassaan esipuheessa Anttilasta seuraavaa:

Hänen väsymättömät pyrkimyksensä humanimman kriminaalipoliittisen järjestelmän puolesta eivät koskaan tulleet esiin tunteisiin vetoavalla tavalla. Ne perustuivat tosiasioiden keräämiseen, muiden maiden epäonnistumisten ja onnistumisten tuntemiseen ja ennen kaikkea huolelliseen vaihtoehtoisten toimintamallien etujen ja haittojen punnitsemiseen. Se onkin paras vastalääke populismiin.

Tarvitsemme monenlaista tietoa, kun teemme kriminaalipoliittisia ratkaisuja. Jopa perusasiat saattavat olla julkisuudessa väärinymmärrettyjä. Tärkeinä esimerkkeinä tästä voidaan mainita piilo- ja ilmirikollisuuden ero kaikkine seurauksineen sekä korrelaation ja syyselityksen ero kaikkine seurauksineen.

On lukuisia esimerkkejä, joissa asian tarkempi, tieteellinen selvittäminen on kumonnut ennakkoluuloja tai jopa asiantuntijoiden piirissä vallinneita käsityksiä. Suomen suurten vankilukujen syyksi nähtiin 1950-luvulla rikollisuuden suuri määrä. Kriminologien tekemät pohjoismaiset vertailut osoittivat tämän suurelta osin virheelliseksi. Suomalaisia on myös saatettu pitää erityisenä ”rattijuoppokansana” julkisen keskustelun perusteella. Tutkimuksessa on kuitenkin osoitettu, että suomalaiset ovat liikenteessä hyvin raittiita. Julkisuudessa Yhdysvallat näyttäytyy usein väkivaltaisimpana ja rikollisimpana maana. Tämäkin on monelta osin myytti, joka ei pidä paikkaansa (ks. esim. Marshall 1996, 7–35). Saatetaan myös ajatella, että väkivaltarikollisuus keskittyy suuriin kaupunkeihin ja niin sanottuun ruuhka-Suomeen. Alueelliset selvitykset ovat kuitenkin osoittaneet, että vakava väkivalta voi olla yleisempää maaseudulla ja niiden keskuksissa kuin kaupungeissa. Tämä näyttää toteutuvan niin Suomessa kuin muissakin maissa. Nykyajan nuoret ovat tutkimusten mukaan vähemmän rikollisia kuin ennen, mikä saattaa olla ristiriidassa ennakkokäsitysten kanssa.

Meidän on myös oltava historiatietoisia. Tieteenalan kehitystä ja vanhoja ajatuksia on tunnettava, vaikka ne olisivat osoittautuneet virheellisiksi.

- Miksi rikollisuudesta tuntuu tulleen joillekin elämäntapa?
- Ovatko kosto ja sovitus rankaisemisen ainoat perusteet?
- Voidaanko rikoksentekejiä kuntouttaa?
- Millaista kriminaalipolitiikkaa eri aikoina on harjoitettu?
- Korvautuuko vankila tulevaisuudessa uusilla rangaistusvaihtoehdoilla?

Kriminologia ja rankaisun sosiologia kokoaa yhteen keskeisen ja tuoreen tiedon siitä, mitä rikollisuudesta ja rankaisemisesta tiedetään biologian, psykologian, sosiologian ja oikeusfilosofian aloilla. Kriminologian uusia ja vanhoja suuntauksia, rankaisun tulevaisuutta sekä aiheeseen liittyviä tieteellisiä käsitteitä tarkastellaan monipuolisesti ja kattavasti.

Kirjan toiseen, uudistettuun ja ajantasaistettuun laitokseen on lisäksi muun muassa uusinta tietoa rikollisten kuntouttamisesta ja rikollisuudesta irrottautumisesta. Lisäksi kriminologian historian, rikollisuuden syiden, vankiloiden perusluonteen ja vankimääriin vaikuttamisen käsittelyä on laajennettu.

Kirja sopii käsikirjaksi kaikille kriminologiaan ja rikosseuraamuksiin liittyvillä aloilla työskenteleville sekä muille asiasta kiinnostuneille. Se soveltuu hyvin myös opetuskäyttöön yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa.

ISBN 978-951-885-377-3
ISSN 1795-0708
KL 30.16/33.58

